

tradiciji kozmopolitske misli. Konačno, Hammarskjöldov duhovni, gotovo antički pristup shvaćanju politike, koji je sasvim antropološki, čini ga, s obzirom na njegov intelekt i poziciju koju je držao, doslovice modernim Markom Aurelijem. Marko Aurelije u *Mislima* kaže: “Kao građanin imam Rim, kao čovjek imam svijet, što je dobro za moju domovinu, dobro je za čitavo čovječanstvo”; Hammarskjöld pak kaže: “Najbolje što mogu raditi jest boriti se za svoju zemlju, to je moja moralna obaveza kao čovjeka, ja se borim za svoju zemlju braneći tako čitav svijet”. Pažljivijim čitanjem Lipseyeve biografije uviđa se da je Hammarskjöldovo shvaćanje “poniznosti” od središnje važnosti za svaku ideju i djelovanje. On, naime, tvrdi da je “spoznati samoga sebe” moguće samo kroz poniznost, te se tako čovjek suočava i spoznaje svoju supstancu, čime ujedno spoznaje svakog drugog čovjeka. Za Hammarskjölda to je bilo načelo *par excellence* u njegovu diplomatskom i posredničkom djelovanju. Cijeli Hammarskjöldov politički put bio je jedno veliko prepuštanje sudbini (ovdje se Hammarskjöld poziva na Meistera Eckharta u *Oznakama*). On je sebe u najkritičnijim trenutcima, kao što je bila kriza u Kongu (zbog koje je i nesretno stradao u avionskoj nesreći 1961), jednostavno “prepuštao”, te se kao čovjek stavljao u zalag miru.

Knjiga *Hammarskjöld: A Life*, podijeljena u 17 poglavlja, koncizno je napisano djelo koje će poslužiti politolozima, povjesničarima i filozofima, a pristupačan stil pisanja čini ga dostupnim i široj čitalačkoj publici.

Petar Popović

DIU-Libertas, međunarodno sveučilište

Prikaz

Anton Pelinka
i Sieglinde Rosenberg
**Austrijska politika:
Osnove – strukture – trendovi**

University Press – Magistrat izdanja,
Sarajevo; Plejada, Zagreb, 2014, 230 str.

Austrijska politika: Osnove – strukture – trendovi prijevod je trećega aktualiziranog izdanja ove knjige autora Antona Pelinke i Sieglinde Rosenberg koje je izdano 2007. na njemačkome jeziku, kao i prvo (2000.) i drugo izdanje (2002.). Knjiga je poradi svoje iznimne politološke važnosti 2014. prevedena na standardni bosanski jezik, a zbog sličnosti bosanskoga i hrvatskog jezika posve je razumljiva i hrvatskim čitateljima, pokazujući tako nepostojanje prepreka za nadogradnju i obrazovanje. Koncipirana je prvenstveno kao udžbenik za studente političkih znanosti, ali, naravno, i za obrazovanje ostalih interesenata te šire zainteresirane javnosti. Cilj knjige jest čitateljima prikazati sve relevantne i bitne dijelove, procese i specifičnosti austrijskoga političkog sustava te austrijske politike u cijelosti.

Anton Pelinka austrijski je politolog i profesor političkih znanosti na *Central European University* u Budimpešti. Prije ovoga angažmana predavao je političke znanosti na Sveučilištu u Innsbrucku, jednome od najvećih austrijskih sveučilišta. Izdao je nekoliko djela koja se tiču austrijskoga političkog sistema i njegovih spe-

cifičnosti te pozicije Austrije u Europskoj uniji nakon njenoga priključenja 1995. Relevantno je možda u tome kontekstu spomenuti knjigu *Austria in European Union* čiji je jedan od urednika.

Sieglinde Rosenberg (uz Pelinku) jedna je od najvrsnijih austrijskih politologinja, te je redovna profesorica političkih znanosti na Sveučilištu u Beču. Bitno područje interesa su joj i religija, rodna ravnopravnost i socijalna politika. Valja istaknuti njenu knjigu *Politics, Religion and Gender* u suautorstvu s Birgit Sauer. Dobitnica je nekoliko nagrada za svoj akademski i znanstveni rad te je u razdoblju 2006.-2007. obnašala dužnost predsjednice Austrijskoga politološkog društva.

Treće prevedeno izdanje ove knjige podijeljeno je na trinaest poglavlja i predstavlja sveobuhvatan i svrhovit prikaz cjelokupne austrijske politike i *europaiziranoga* političkog sistema Austrije. Na taj način knjiga podastire logično strukturiran, kvalitetan i sustavan pregled političkih procesa u jednoj zemlji razvijene europske demokracije. U prilog tome govore i naslovi poglavlja u knjizi: *Monarhija – republika – diktatura; Politika, društvo, ekonomija; Karakteristike Druge Republike; Demokracija i participacija; Europaizacija i višerazinski sistem; Parlament i parlamentarizam; Savezni predsjednik – savezna vlada – pravosuđe; Stranke, političari i političarke; Izbori i biranje; Udruženja i socijalno partnerstvo, crkva i religija; Rod/spol i politika; Pokrajine – općine – uprava; Vanjska i sigurnosna politika.*

Autori knjigu započinju opisom utjecaja historijskih okolnosti na nastanak i razvoj Druge Republike, odnosno na koji je način

poraz *Velikonjemačkog Rajha (Großdeutsches Reich)* 1945. doveo do Ustava Druge Republike. On je neminovno povukao svoje korijene iz političkog sistema Prve Republike, odnosno saveznog ustava iz 1920. Ovdje je naglašen moment nametanja demokracije *izvana* kao rezultat poraza u ratovima, a ne borbi i nastojanja *iznutra*. Također, povijest je još od nastanka monarhije 1804. naveliko oblikovala život Austrijanaca, naglašavaju autori u posebnome potpoglavlju. Nadalje, objašnjava se razdoblje diktature – prvo *autoritarne* (1934.-1938.), zatim i *totalitarne* (1938.-1945.) i teror *Austrijanaca nad Austrijancima* u tome periodu.

Potom se autori bave društvenim, demografskim i ekonomskim promjenama u austrijskom sustavu te političkim izazovima koji se pojavljuju paralelno s tim promjenama. Prikazuje se kako, za razliku od Prve Republike, Druhu Republiku Austrijanke i Austrijanci nisu osjećali *državom protiv svoje volje*; Prva Republika za većinu je bila nametnuti provizorij, samo međufaza na putu iz jednog carstva – onog habsburškog – u drugo, u *Reich* svih Nijemaca. S druge strane, pobjede Antante (1918.) i Saveznika (1945.) pridonijele su razvoju austrijske demokracije koja je do tada *kasnila*, ali je dovela do jedinstva države i nacije. Također, odlikom ove faze možemo smatrati i *stranačku* te nasuprot njoj *korporativističku državu*, pošto je nastupio kontinuitet stranaka i osnivanje Saveza sindikata 1945. te Savezne obrtničke komore 1946. Specifičnost austrijskoga političkog sustava zasigurno jest tzv. *konkordancijska demokracija* i formiranje *Velikih koalicijskih*; dakle, u fokusu je konsenzus prije konflikta u odnosu glav-

nih stranaka-oponenata na političkome polju.

Autori nas uvode i u *stranački* i *korporativistički* karakter austrijske konsenzualne demokracije, naročito zanimljivo prikazuju “europeizaciju” Austrije te njezino opstojanje i supostojanje u *višerazinskom sistemu* EU. Za one koji žele dobiti uvid u sam tijek i razvoj europskih integracija i političkih institucija EU, i to od samih početaka, točnije od Zajednice za ugljen i čelik, također se kronološki i reprezentativno podastiru procesi koji su se odvijali, naglašavajući kako pristup Austrije Zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici EU ne ugrožava jezgru prepoznatljive austrijske *neutralnosti*.

U šestom i sedmom poglavlju prikazane su odlike parlamentarnog procesa te struktura dvodomnog parlamenta, a ujedno i specifikum rijedak u parlamentarnim sustavima. Naime, iako je austrijski sustav prvenstveno parlamentarni, on posjeduje i predsjednički element – savezni predsjednik ima zadatak imenovati saveznog kancelara, kao i ostale članove savezne vlade, na prijedlog kancelara; iste može i smjenjivati. Na taj način zauzima posebnu poziciju u političkom sistemu u kojemu ipak u ustavnoj stvarnosti jednoznačno dominira *parlamentarna* komponenta.

Stranke, političari i političarke predstavlja poglavlje gdje se predočuje vodeća uloga stranaka u *demokratskoj* Austriji, koju se i ne može zamisliti bez poveznice s političkim strankama. Poglavlje donosi zorni prikaz najvažnijih austrijskih političkih stranaka poput SPÖ-a, ÖVP-a ili FPÖ-a kroz povijest sve do današnjice. Naravno, povezani sa strankama, izbori su prikazani kao *participativni instrument* liberalne

demokracije, kao sredstvo pomoću kojega suveren (narod) djeluje. Izborni sistem, izborni pravo, reforma izbornog prava i izbori za Europski parlament samo su neke od tema o kojima se govori u ovom dijelu knjige.

Objašnjavajući termin *korporativističke države* i zbog čega je ona još uvijek upadljiva odlika austrijskoga političkog sistema, autori otkrivaju da su stranke i udruženja u Austriji, iako nemaju direktnu funkciju regrutiranja, usko prepleteni. Jednak tretman i jednakost spolova, uz institucionaliziranje žena u sklopu demokracije i modernizacije nametnuli su pitanja jednakosti spolova i antidiskriminaciju kao bitnu političku temu. Koji je razlog *maskulnosti* austrijske politike u počecima parlamentarizma te razlog da žene u Austriji tek 1918. ostvaruju pravo glasa, pita se autorica. Poglavlje naslovljeno *Pokrajine – općine – uprava* prikazuje ustavnopravnu slabost federalizma, u usporedbi sa Švicarskom ili Sjedinjenim Američkim Državama, kao specifičnu pragmatično-političku pozicioniranost gdje su pokrajine politički relevantna protuteža Savezu, a okruzi protuteža saveznim pokrajinama.

Posljednje poglavlje tiče se vanjske i sigurnosne politike i faktora *geopolitike, karaktera male države* ili *ekonomskih interesa* koji su samo neki od faktora oblikovanja tih dviju politika i austrijske *integracije* s jedne strane te *neutralnosti* s druge strane.

Za kraj ovoga prikaza važno je naglasiti konzistentnost i sveobuhvatnost knjige *Austrijska politika* koja obuhvaća sve relevantne političke, pravne, ekonomske, kulturalne, socijalne, sigurnosne, povijesne, religijske i eurointegracijske procese koji su obuhvatili Austriju od perioda monar-

hije do vremena njene današnje Druge Republike. Ova knjiga može biti izniman doprinos studentima političkih znanosti, ali i ostalima zainteresiranima za detaljno izučavanje Austrije i svih njezinih odlika i po-

sebnosti. Vrsni austrijski politolozi Rosenbergova i Pelinka udžbeničkim prikazom svih relevantnih procesa Austrije pružili su studiju austrijske politike kakva, nažalost, nedostaje zemljama u našem susjedstvu.

Ivan Bedeniković
Fakultet političkih znanosti u Zagrebu